

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

© Лісовська Л.С., Катаєв А.В., 2010

Розглянуто проблеми виокремлення елементів та розроблення способів їхньої взаємодії для забезпечення конкурентних переваг промислового підприємства України. Досліджено важливість та першочерговість окремих напрямів діяльності підприємства у механізмі забезпечення його конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, менеджмент конкурентоспроможності, забезпечення, механізм, джерела, конкурентні переваги.

The problems of selection of elements and development of methods of their co-operation are considered for providing of competitive edges of industrial enterprise of Ukraine. Investigational importance and primariness of separate directions of activity of enterprise in the system of providing of his competitiveness.

Keywords: competitiveness, management of competitiveness, providing, mechanism, sources, competitive edges.

Постановка проблеми

Поглиблення глобалізаційних перетворень висуває перед економікою країни такі завдання: обґрунтування пріоритетів розвитку з урахуванням ресурсного потенціалу вітчизняної промисловості та окремого підприємства, визначення завдань для першочергового вирішення в умовах фінансової кризи, формування політики та стратегії для підвищення рівня ефективності діяльності. Їхня реалізація вимагає концептуального теоретико-прикладного обґрунтування доцільності інноваційних підходів до реформування менеджменту конкурентоспроможності.

Сутнісними характеристиками інноваційних підходів розвитку менеджменту конкурентоспроможності стають підвищення якості менеджменту та комплексність і системність управління конкурентними перевагами промислового підприємства.

Підприємство можна охарактеризувати як конкурентоспроможне, якщо воно володіє і/або ефективно використовує прояви переваги над конкурентами у різних напрямках діяльності на ринку.

В умовах можна спостерігати зростання важливості такого напрямку, як забезпечення якості менеджменту підприємства, що дає змогу не лише об'єктивно визначати, але й розвивати переваги, які чітко ідентифікують різні групи суб'єктів ринку.

Аналіз останніх досліджень і результатів

Питанням управління конкурентоспроможністю підприємства присвячені численні наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів [1–6]. У зазначених працях обґрунтовується поняття конкурентоспроможності підприємства, конкурентних переваг, їхня класифікація, визначається роль та значення стратегічного управління у досягненні конкурентоспроможності підприємства.

Подальшого дослідження потребує розроблення комплексного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємства з урахуванням специфіки розвитку вітчизняної промисловості та тенденцій сучасної наукової думки.

Постановка цілей

Одним з принципових моментів забезпечення конкурентоспроможності підприємства є визначення складових та обґрунтування системного підходу для досягнення необхідного рівня тих конкурентних переваг, які можуть істотно вплинути на формування ключових компетенцій підприємства або забезпечити досягнення ринкових цілей господарювання у довгостроковій перспективі.

Основним завданням статті потрібно вважати обґрунтування методичного підходу до формування механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

З цією метою повинні бути виконані такі завдання:

- визначення складових механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- обґрунтування підходів до розроблення та реалізації механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- розроблення концептуальної схеми формування механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу

Конкурентоспроможність підприємства є визначальною складовою успіху суб'єкта господарювання на ринку, яка обумовлює фінансові результати його діяльності. Особливої актуальності набуває проблема забезпечення конкурентоспроможності щодо промислового підприємства, яке характеризується великим діапазоном особливостей різних напрямів діяльності, значним ресурсним забезпеченням та винятковою компетенцією менеджменту тощо.

У системі управління промисловим підприємством одним з найвідповідальніших завдань є визначення конкурентних переваг та систематизація й впорядкування діяльності, яка спрямована на досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності підприємства.

У сучасних наукових дискусіях можна виокремити різні погляди на категорійний апарат менеджменту конкурентоспроможності.

Загальна логічна схема взаємопроникнення процесів менеджменту конкурентоспроможності наведена на рис. 1.

Виявлення та перетворення внутрішніх і/або зовнішніх конкурентних переваг підприємства у необхідний рівень конкурентоспроможності та забезпечення конкурентостійкості підприємства на ринку – це завдання механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Термін “забезпечення” трактується як “сукупність заходів і коштів, створення умов, що сприяють нормальному здійсненню економічних процесів, реалізації запланованих програм, проектів, підтримці стабільного функціонування економічної системи та її об'єктів, усуненню порушень нормативних актів” [7, с. 207]. Під механізмом розуміють “сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, здійснення певних дій задля досягнення мети” [7, с. 361].

Під забезпеченням конкурентоспроможності підприємства у цьому дослідженні розуміється здійснення систематизованих та впорядкованих видів діяльності, які спрямовані на досягнення необхідного рівня конкурентних переваг на стратегічно важливих напрямках діяльності. Застосування окремих видів діяльності в сфері забезпечення конкурентоспроможності підприємства залежить від конкретних організаційно-технічних, соціально-економічних, правових тощо зовнішніх та внутрішніх чинників функціонування підприємства.

Відповідно, механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства у статті визначається як сукупність процесів та методів, реалізація яких сприяє підтримці необхідного рівня конкурентоспроможності підприємства.

Процеси забезпечення конкурентоспроможності підприємства – це систематизовані та впорядковані види діяльності, які спрямовані на підтримання та розвиток необхідного рівня конкурентних переваг для досягнення стратегічно важливих цілей функціонування підприємства. Застосування окремих видів діяльності в сфері забезпечення конкурентоспроможності підприємства залежить від конкретних організаційно-технічних, соціально-економічних, правових тощо зовнішніх та внутрішніх чинників функціонування підприємства.

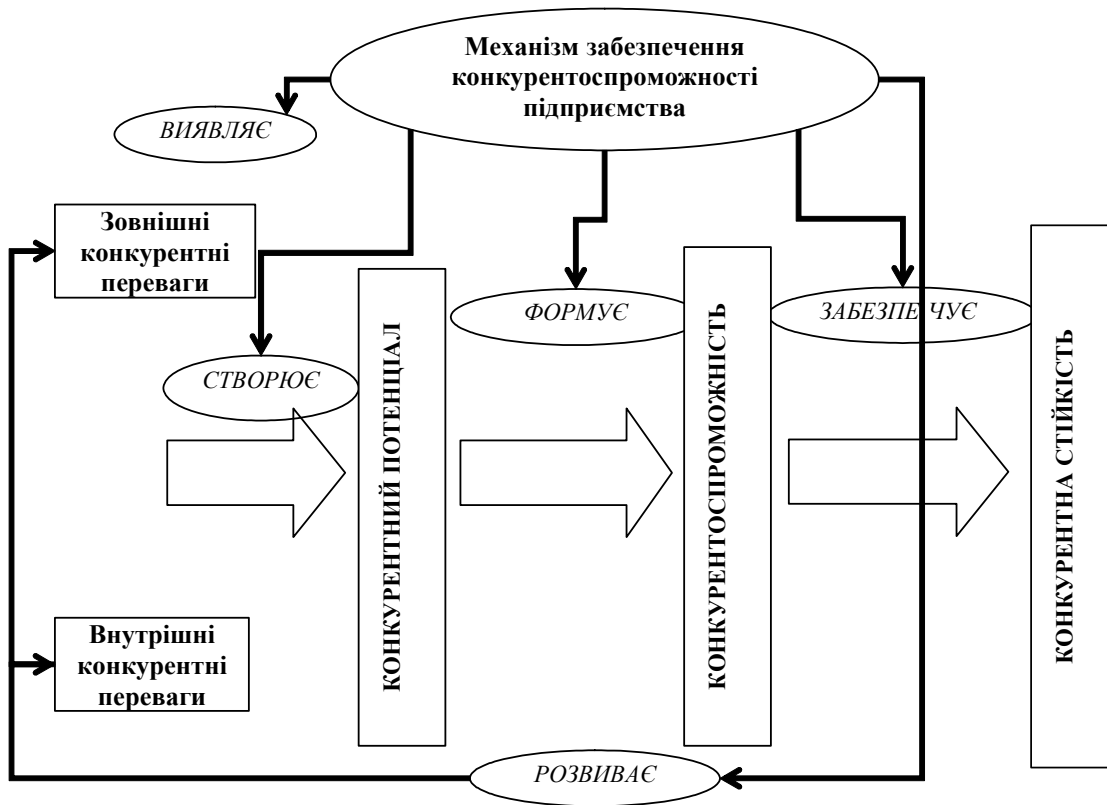

Рис. 1. Взаємозв'язок основних термінів менеджменту конкурентоспроможності

На рис. 2 наведено загальну схему побудови та реалізації механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Методологічною основою забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства є концептуальні положення економічної теорії та менеджменту, базові принципи та інструменти, застосовані в межах системного, функціонального та процесного підходів (рис. 3).

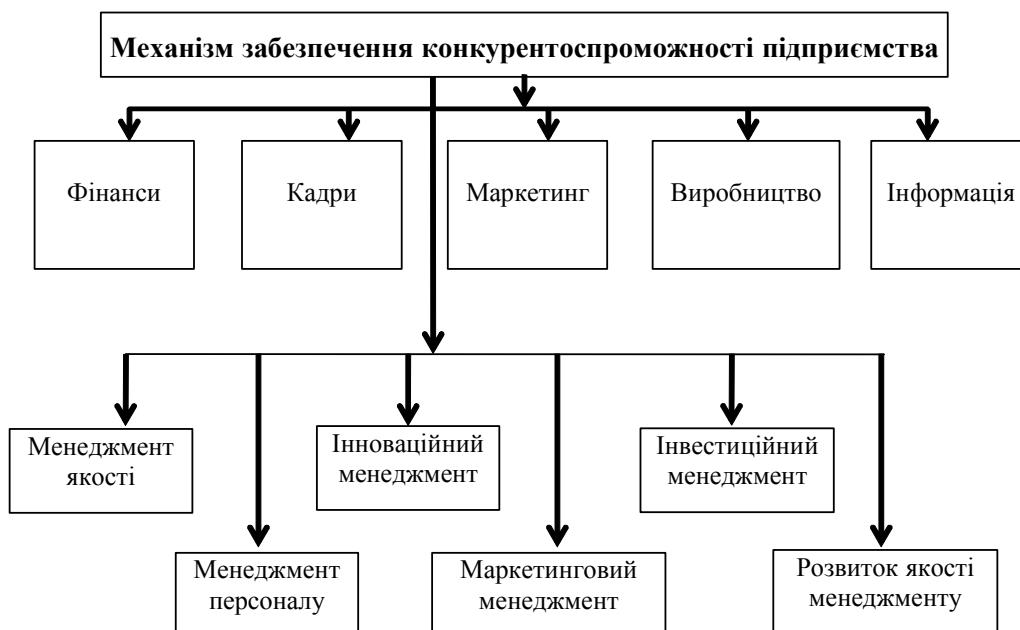

Рис. 2. Функціональний підхід до розроблення механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства

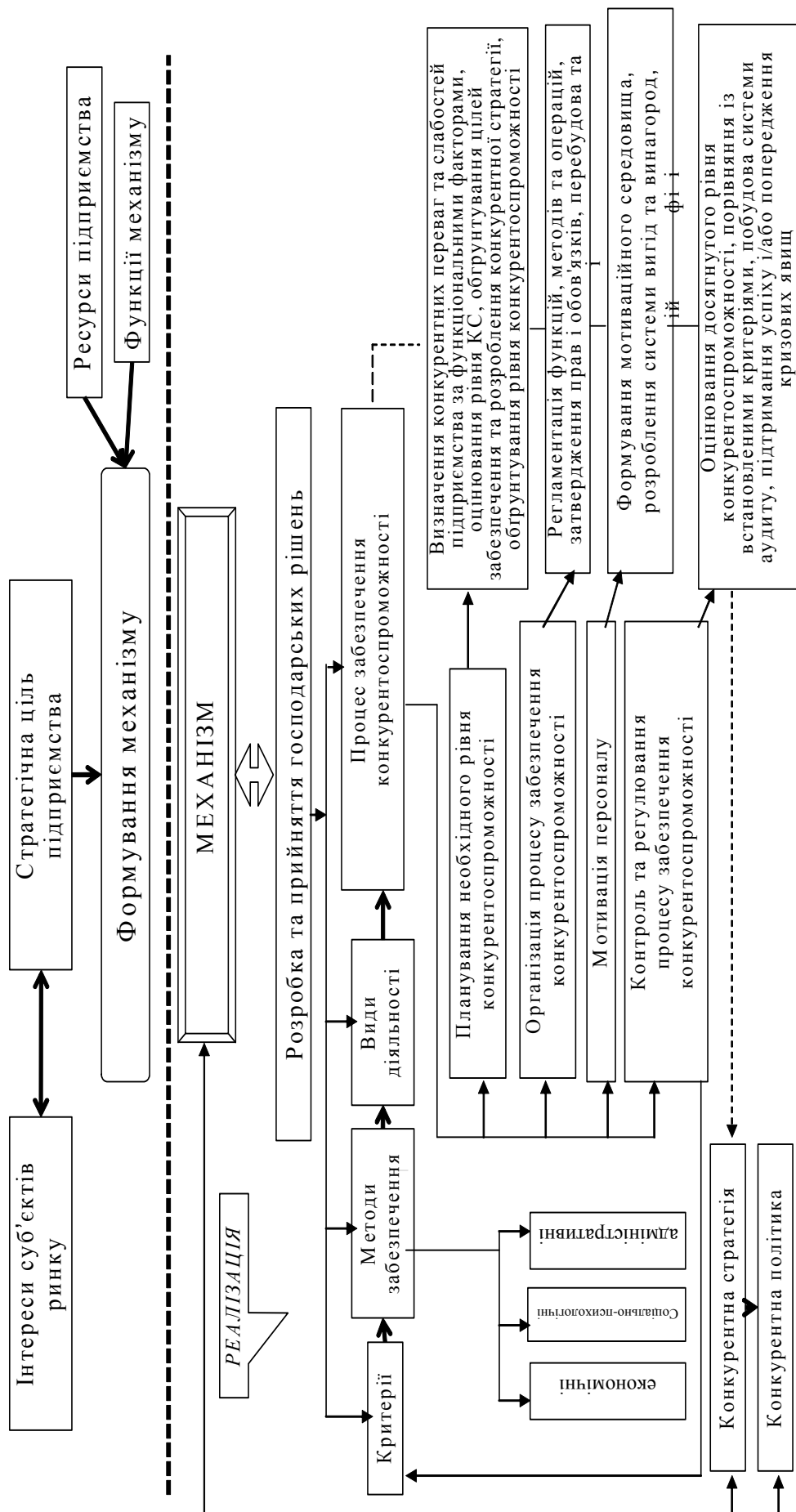

Рис. 3. Формування та реалізація механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Види діяльності	Інноваційна діяльність	Забезпечення якості процесів і продукції	Стандартизація на рівні підприємств	Регулювання витрат на якість	Маркетинговий менеджмент	Організаційний розвиток
Методи	Самостійне розроблення та реалізація	Створення систем управління якістю	Розроблення стандартів на продукцію	Розроблення методів кількісного визначення та обліку витрат	Обрунтування структури системи сприяння збуту	Забезпечення якості стратегічного розвитку
	Придбання інноваційних продуктів	Постійне поліпшення управління якістю	Розроблення стандартів на процеси	Створення багатопільових інтегрованих систем обліку	Розроблення стандартів обслуговування	Забезпечення раціональності господарських рішень
	Управління циклами освоєння нововведень	Сертифікування систем якості	Забезпечення вимог споживачів	Проведення якісного аналізу витрат	Проведення досліджень ринку	Формування організаційної культури
Прийоми	Інформаційне забезпечення проєкування	Управління внутрішніми факторами процесу забезпечення якості	Уніфікація процедур аналізування вхідної та вихідної інформації на підприємстві	Впровадження контролю	Створення системи гнучких цін і форм розрахунків	Реалізація функцій системи управління конкурентоспроможністю
	Узгодження показників проєкту із зовнішнім та внутрішнім середовищем	Сертифікування продукції	Обрунтування схем процесів (праця, продукція, інформація)	Проведення кількісного аналізування витрат	Визначення доцільності надання фірмового або змішаного сервісу	Підвищення ефективності менеджменту
	Розроблення альтернативних рішень	Управління ресурсами	Оптимізація вимог до показників продукції	Оптимізація рівня витрат на якість за встановленими критеріями	Обрунтування етапів та завдань брендингу	Удосконалення процесу прийняття господарських рішень
	Функціонально-вартісний аналіз	Управління невідповідністю продукції і процесів	Актуалізація вимог чинних стандартів	Визначення та вимірювання показників ефективності регулювання	Визначення показників ефективності використання торгових марок продукції підприємства	Запровадження та розвиток аудиту конкурентних переваг

Рис. 4. Основні елементи процесного підходу до розроблення механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства

З позиції функціонального підходу забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства передбачає охоплення таких функціональних сфер діяльності, як фінанси, кадри, маркетинг, виробництво, інформацію.

Особливої уваги заслуговує процесний підхід. У межах процесного підходу доцільно виділити такі елементи:

- види діяльності для забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- методи забезпечення конкурентоспроможності підприємства;
- прийоми забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

В умовах розвитку конкурентних відносин в Україні виділяємо такі види діяльності у механізмі забезпечення конкурентоспроможності підприємства:

- інноваційна діяльність;
- організаційні та економічні проблеми менеджменту якості (забезпечення якості процесів і продукції та регулювання витрат на якість);
- маркетинговий менеджмент;
- стандартизація та сертифікація;
- організаційний розвиток.

На рис. 4 у межах кожного виду діяльності виділено відповідні методи та прийоми забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Висновки

Наведений механізм можна застосувати у поточній діяльності підприємства будь-якої форми власності. Ефективність його реалізації зумовлюється повнотою реалізації функцій менеджменту конкурентоспроможності та системністю охоплення функціонального підходу.

Обґрунтування та вибір елементів процесного підходу визначається особливостями виду діяльності та рівнем розвитку якості менеджменту підприємства.

Перспективи подальших досліджень

Стратегічні цілі діяльності підприємства повинні бути оптимально узгоджені із різними суб'єктами ринку: споживачами, конкурентами, партнерами, інвесторами, кредиторами та власниками і персоналом підприємства. Саме це коло учасників називають “зацікавленими користувачами інформації про конкурентоспроможність” [6, с. 101]. Подальшому дослідженню належить система часткових та групових критеріїв реалізації механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства, яка раціонально взаємоузгоджується із учасниками ринку.

1. Гарачук Ю.О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю. / Ю.О.Гарачук.// *Актуальні проблеми економіки*. – 2008. – № 2 (80). – С. 60–65. 2. Ліпич Л.Г. Модель формування і реалізації стратегії досягнення конкурентних переваг підприємства / Л.Г. Ліпич, А.М. Ніколаєва // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2008. – № 2. – С. 92–96. 3. Лозовський Ю.А. Формування стратегії як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства АПК / Ю.А. Лозовський // *Актуальні проблеми економіки*. – 2008. – № 3 (81). – С. 84–88. 4. Михайлик Г.В. Конкурентні переваги та шляхи їх формування на машинобудівних підприємствах України / Михайлик Г.В. // *Актуальні проблеми економіки*. – 2008. – №11 (89). – С. 130–136. 5. Омеляненко Т.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч.-метод. посібник для сам ост. вивч. дисц. / Омеляненко Т.В., Барабань Д.О., Вакуленко А.В. – К.: КНЕУ, 2006. – 272 с. 6. Тарнавська Н.П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика: Монографія / Н.П. Тарнавська. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 570 с. 7. *Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера* / Дяків Р.С., Бохан А.В., Горбаль В.М., Гуриченко О.М. та ін.; за ред. Р.С. Дяківа. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – 703 с.